

Nuorten talousosaaminen, ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät

Emma Suominen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Nuorten talousosaaminen, ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät

Emma Suominen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
joulukuu, 2024

Emma Suominen

Nuorten talousosaaminen, ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät

Vuosi 2024 Sivumäärä 31

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada parempi käsitys 18-30-vuotiaiden nuorten aikuisten talousosaamisesta, ja ylivelkaantumisesta maksuhäiriömerkintöjen kautta. Samalla opinnäytetyössä tutkittiin syitä nuorten ylivelkaantumiselle. Lisäksi oli pohdittu, millaisia seurauksia ylivelkaantumisella tai maksuhäiriömerkinnällä nuorille on.

Opinnäytetyön oli toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jossa tutkittiin jo olemassa olevia tutkimuksia ja tilastoja aiheesta. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli kartoittaa, millaista tietoa tästä aiheesta on jo olemassa. Lähteinä hyödynnettiin paljon valtion ylläpitämiä sivustoja, kuten valtiovarainministeriö, tilastokeskus, sekä muita verkkolähteitä. Lisäksi esiteltiin takuusäätiön toiminta, koska tämä voidaan liittää vahvasti maksuhäiriömerkinnästä tiedottamiseen ja avun antamiseen.

Nuorten talousosaaminen on puutteellista, ja monet tekevät taloudellisia päätöksiä ilman riittävää tietoa tai harkintaa. Tämä altistaa heidät velkaantumiselle ja talousvaikeuksille, erityisesti nopeasti saatavilla olevien lainojen, kuten pikavippien ja luottokorttien vuoksi. Ennaltaehkäisevä talouskoulutus ja tuki ovat tarpeen, jotta nuoret voivat oppia hallitsemaan talouttaan vastuullisesti ja välttämään taloudelliset ongelmat tulevaisuudessa.

Emma Suominen

Young people's financial skills, over-indebtedness, and payment default entries.

Year 2024

Pages 31

The goal of this thesis was to gain a better understanding of the financial literacy of young adults aged 18-30 and their over-indebtedness through credit report entries, as well as to explore the causes behind youth over-indebtedness. The thesis also discusses the consequences that over-indebtedness and having a credit report entry may have on young people.

The thesis was conducted as a narrative literature review, examining existing research and statistics. The literature review aimed to map out what kind of information is already available on the subject. The sources used included numerous government-maintained websites, such as the Ministry of Finance, Statistics Finland, and other online resources. Additionally, the work presented the Finnish Guarantee Foundation's (Takuusäätiö) activities, as its operations are closely linked to providing information about payment default entries and offering assistance.

Young adults' financial literacy is often inadequate, and many make financial decisions without sufficient knowledge or consideration. This lack of financial understanding exposes the risks of becoming over-indebted and facing financial difficulties, particularly due to the easy access to loans such as quick loans and credit cards. Preventative financial education and support are essential to help young people learn to manage their finances responsibly and avoid financial problems in the future.

Keywords: financial literacy, over-indebtedness, payment default entry, quick loans

Sisällys

1	Johdanto ja opinnäytetyön tavoite.....	6
2	Ylivelkaantuminen	7
2.1	Maksuhäiriömerkintä	9
2.2	Pikaluotot.....	12
2.3	Rahapelaaminen	13
2.4	Sosiaalisen median vaikutus nuorten kuluttamiseen	14
2.5	Maksuhäiriömerkinnästä johtuvat seuraukset.....	15
2.6	Positiivisen luottorekisterin vaikutukset luoton antoon ja ylivelkaantumiseen ...	15
3	Keskeisimmät perintää ja ulosottoa säätelevät lait.....	16
3.1	Luottotietolaki	17
3.2	Kuluttajansuojalaki.....	18
4	Nuorten talousosaaminen.....	19
5	Ratkaisut	20
6	Tulokset.....	22
7	Pohdinta	26

1 Johdanto ja opinnäytetyön tavoite

Nuorten talousosaaminen on ajankohtainen ja tärkeä aihe, erityisesti nykyisessä taloudellisessa ympäristössä, jossa ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät ovat yhä yleisempiä. Nuoret kohtaavat monia haasteita, kuten kulutuspaineeet, opiskelulainat ja työllistymiseen liittyvät epävarmuudet. Talousosaamisen puute voi johtaa vaikeuksiin hallita omia varojaan, mikä puolestaan voi aiheuttaa ylivelkaantumista ja sitä kautta maksuhäiriömerkintöjä, jotka vaikuttavat nuorten tulevaisuuden mahdollisuuksiin. On tärkeää, että nuoria tuetaan talousosaamisen kehittämisessä, jotta he voivat tehdä parempia päätöksiä ja välttää taloudellisia ongelmia.

Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on saada vastauksia nuorten talousosaamista, sekä ylivelkaantumista koskeviin kysymyksiin. Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorten velkaantumista ja talousosaamista myös yleisellä tasolla, sekä miesten ja naisten välisiä eroja. Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena eli tutkitaan ja vertaillaan aiheesta jo olemassa olevia aineistoja. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on myös kartoittaa, millaista tietoa/tutkimuksia aiheesta on jo olemassa, ja analysoida niitä. Määrittelen keskeiset käsitteet, kuten ylivelkaantuminen, maksuhäiriömerkintä, jonka lisäksi käyn lyhyesti läpi aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä. Lisäksi avaan myös pikaluottojen ja rahapelaamisen yhteyttä ylivelkaantumiseen erityisesti nuorilla.

Käytän itse opinnäytetyössä ylivelkaantumisen mittarina maksuhäiriömerkintää. Lopuksi mietin mahdollisia ratkaisuja tilanteeseen, jossa henkilö on jo ylivelkaantunut ja saanut maksuhäiriömerkinnän. Pyrin vastaamaan opinnäytetyössä seuraaviin kysymyksiin:

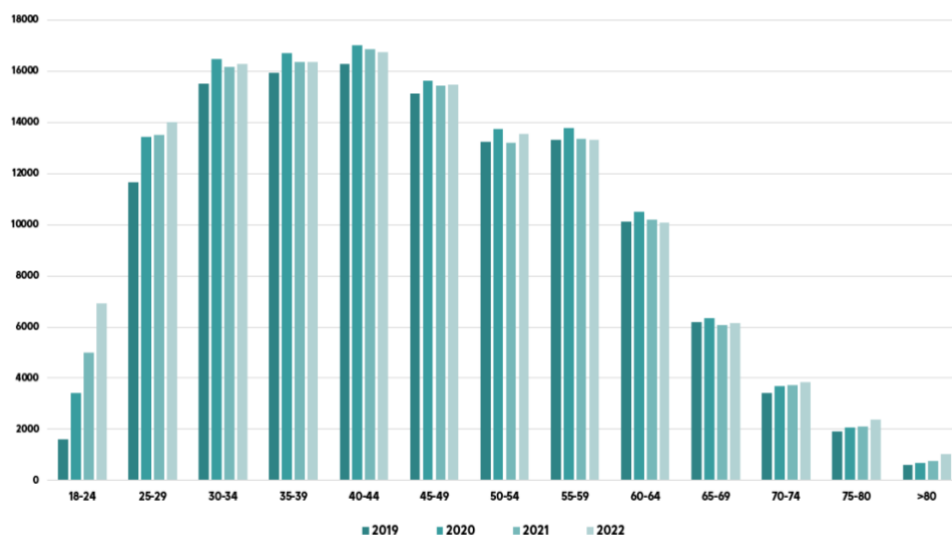
- Mitä on ylivelkaantuminen?
- Mikä on maksuhäiriömerkintä?
- Mitkä ovat syyt nuorten ylivelkaantumiselle?
- Millaisia vaikutuksia maksuhäiriömerkinnällä on nuorelle?

2 Ylivelkaantuminen

Ylivelkaantuminen on lisääntynyt Suomessa 10 vuoden aikana monella osa-alueella. Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti teki asiasta selvityksen. ”Katsaus viime vuosien ylivelkaantumiskehitykseen”, tässä raportissa analysoitiin ja koottiin olemassa olevaa tilastotietoa kuluttajaluotoista ja ylivelkaantumisesta. (valtiovarainministeriö, 2020.)

Tutkimustulosten mukaan maksuhäiriöisten henkilöiden määrä Suomessa on kasvanut merkittävästi vuosien 2009-2019 aikana. Vuosina 2009 määrä oli 305 000, ja vuonna 2019 se oli noussut jo 387 000. Tämä tarkoittaa yli 80 000 henkilön lisääntymistä kymmenen vuoden aikana. Analyysit paljastavat, että ylivelkaantuminen alkoi kasvaa nopeasti erityisesti vuosina 2005-2010, jolloin talouden taantuma ja lainojen helppo saatavuus johtivat yhä useampien velkaantumiseen. Vuosina 2011-2013 kasvu oli nopeinta, ja ylivelkaantuneiden määrä nousi huolestuttavasti. Vuosina 2014-2017 kasvu hidastui hieman, mutta samalla velkaantuneiden taloudellinen ahdinko syveni, erityisesti ulosottoon päätyneiden osalta. Vuoden 2021 lopussa Suomen Asiakastiedon mukaan 388 300 henkilöllä oli merkintä maksuhäiriörekisterissä. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2022). Vuoteen 2020 mennessä tilanne oli kärjistynyt, ja monet nuoret ja aikuiset kokivat vaikeuksia saada enää lainaa, mikä johti entistä useamman siirtymiseen ulosoton piiriin. (Majamaa 2020).

Vaikeasti velkaantuneiden määrät ikäryhmittäin vuosina 2019-2022

Kuvio 1: Ikäryhmittäin ylivelkaantuneiden määrät vuosina 2019-2022. (Intrum 2023).

Kuviosta 1 voidaan todeta, että ikäryhmässä 18-24- vuotiaiden ylivelkaantuneiden osuus on kasvanut huomasti, sekä oman ikäluokan, että koko taulukon ikäluokkien velkaantuneisiin

suhteutettuna. Vuonna 2022 nuorten aikuisten ylivelkaantuneiden osuus on noussut 22 prosenttiin, kun vuonna 2019 se oli 9 prosenttia. Nuorilla aikuisilla perintätoimeksiannot ovat kasvaneet, ja perintäsaatavissa isossa osassa ovat terveyspalvelut, puhelin- ja nettimaksut, sekä sähkölaskuja. Tämä kertoo siitä, että nuorten aikuisten tulot eivät riitä arjen menoihin. Nuorten ylivelkaantumiseen vaikuttaa puutteellinen oman talouden suunnittelu, jossa ei ole osattu ottaa huomioon korkojen nousun ja inflaation vaikutusta. (Intrum 2023).

Nuorilla velkaantumisen syitä voi olla esimerkiksi vaikeat perhetilanteet, psykologiset syyt, kiusaaminen tai oppimisvaikeudet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2021 toteutetun ja vuonna 2023 laajennetun tutkimuksen mukaan, on huomattu yhteys mielenterveydellisten ongelmien, ja lapsena sijoittumisen lastensuojelun piiriin maksuhäiriömerkinnöissä. Tutkimus osoitti, että maksuhäiriömerkinnän saaneiden nuorten määrä oli 2,6 kertaa suurempi niillä, joilla oli lapsuudessa diagnosoitu psykiatrinen tai käytöshäiriö. Maksuhäiriömerkinnät olivat erityisesti yhteydessä käytös- ja päihdehäiriöihin sekä aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden ongelmiin. Samassa tutkimuksessa korostettiin myös sitä, että hyväosaisissa perheissä mielenterveysongelmiin puututtiin varhaisessa vaiheessa, mikä ehkäisi ongelmien pahenemista. (Intrum 2023).

Ylivelkaantumisen taustalla voi olla yksi merkittävä tekijä: kuluttajien taloudellisen osaamisen puute. Monet kuluttajat eivät täysin ymmärrä korkojen vaikutusta, mikä voi johtaa siihen, että he ottavat suuria lainoja korkeilla koroilla. Tilanteita, joissa luotonhakijat eivät ymmärrä lainasopimusten yksityiskohtia, voidaan valitettavasti käyttää hyväksi. Tällöin asiakkaille tarjotaan usein kalliita ja vaikeasti ymmärrettäviä luottoehtoja, jotka voivat osoittautua taloudellisesti rasittaviksi. Lisäksi on mahdollista, että kuluttajilla ei ole riittävästi tietoa jo ottamistaan lainoista, mikä pahentaa heidän taloudellista tilannettaan. Talousosaamiseen ei kuulu vain kyky käsitellä numeroita ja lukuja, vaan siihen liittyy myös asenteet. Esimerkiksi välinpitämättömyys vastuuttoman lainanoton seurauksista voi olla osoitus taloudellisen osaamisen puutteesta. (Takuusäätiö, 2024).

Nykyisin lainat ovat huomattavasti suurempia ja laina-ajat pidempiä verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin. Samalla monet joutuvat elämään ilman taloudellista puskuria, mikä tekee taloudenhallinnasta haavoittuvaisempaa, erityisesti yllättävien kustannusten, kuten suurempien laskujen, tullessa eteen. Yleisesti ottaen taloudellisten puskurien puute johtuu usein matalista tuloista, yksinhuoltajuudesta, puutteellisesta säästämisestä ja korkean velkaantuneisuuden tilanteesta, jolloin taloudessa ei ole joustavuutta. Ylivelkaantumisen taustalla vaikuttaa myös usein heikko itsehallinta ja taloudellinen lukutaidottomuus, sillä kyvyttömyys hallita omaa taloutta ja ymmärtää rahankäytön peruseräpäätteitä on vahvasti yhteydessä velkaantumisen riskin kasvuun. (Gathergood, 2011)

2.1 Maksuhäiriömerkintä

Suomen Pankin mukaan vuoden 2021 lopussa suomalaisilla kotitalouksilla oli velkaa keskimäärin reilut 134 % suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Tämä velkataakka jakautuu kuitenkin epätasaisesti eri kotitalouksien kesken. Vuonna 2019 vain 41 prosentilla kotitalouksista ei ollut lainkaan henkilökohtaisia velkoja, kun taas kotitalouksista lähes kuusi prosenttia oli velkaa vähintään neljä kertaa saatavilla olevien tulojen verran. Nämä kotitaloudet ovat voimakkaasti velkaantuneita ja ne vastaavat merkittävästä osasta kaikkien kotitalouksien veloista. Yleisesti ottaen velat ja maksuhäiriömerkinnät kasaantuvat samoille henkilöille, mikä lisää taloudellista taakkaa. (Rostain 2022).

Kun velkatilanne muuttuu hallitsemattomaksi, korjausmahdollisuudet ovat usein rajalliset. Yksilö voi neuvotella velkojensa kanssa tai pyrkiä järjestelemään ja yhdistämään velkojaan, lopullisena ratkaisuna saattaa olla ainoastaan velkojen vieminen ulosottoon. Henkilön rekisteriin merkitään maksuhäiriömerkintä, mikä vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa saada lainoja, vakuutuksia, vuokra-asuntoja tai luottokortteja. Maksuhäiriöisten suomalaisten määrä, joilla on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä, on kasvanut tasaisesti 2010-luvun aikana. (Rostain 2022).

Maksuhäiriömerkinnät ovat yleisempiä nuoremmilla, pienituloisilla ja matalamman koulutustason omaavilla henkilöillä. Koulutuksella on merkittävä rooli maksuhäiriöiden syntymisessä. Lisäksi maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden kokonaisvelkamäärä on pienempi verrattuna muuhun väestöön. Heidän äidinkieltensä on usein muu kuin suomi tai ruotsi, ja tällaisia henkilöitä on keskimäärin enemmän maksuhäiriömerkintöjen saajien joukossa. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2022).

Nuorilla on keskimäärin matalat tulot, joten toimeentulo voi olla haastavaa inflaation eli hintojen nousun myötä. Viime vuosina nuorten aikuisten velkaantuminen on kuitenkin lisääntynyt merkittävästi. Perintäyhtiö Intrum on analysoinut tilannetta ja todennut erityisesti 18-24-vuotiaiden kohdalla vaikean velkaantumisen kasvaneen huomattavasti. Vaikka nuorten velkaongelmat eivät yleensä ole yhtä yleisiä tai määrältään suuria kuin muilla ikäryhmillä, ne ovat silti huolestuttava ilmiö. Sosiaalisen median roolia nuorten aikuisten kulutusaineiden lisääjänä pidetään myös merkittävänä tekijänä. (Akselin 2022).

Perintäyhtiö Lowell on vahvistanut nuorten aikuisten maksuvaikeuksien olevan aiempaa huomattavampia. Lowellin toimitusjohtaja Seppo Lahtinen kertoo, että heidän asiakkailtaan keräämistä tiedoista käy ilmi neljän vuoden mittainen kehityssuunta, jonka mukaan alle 35-vuotiailta on tullut suhteellisesti enemmän laskuja perintään. Velkaantumiseen ajautuminen johtuu monista tekijöistä. Takuusäätiön viestinnän ja neuvonnan johtaja Minna Mattila mainitsee useita esimerkkejä tekijöistä, jotka voivat johtaa nuorten velkaantumiseen:

1. Taloudellisen puskurin puute

Monille nuorille aikuisille talouden hallinta menee helposti sekaisin, kun yllättäviä menoja ilmenee, eikä niihin ole varauduttu. Tällaisia kuluja voivat olla esimerkiksi auton rikkoutuminen, omat sairauskulut tai lemmikin eläinlääkärikäynnit. Jos taloudessa ei ole säästöjä, nämä yllättävät menot voivat helposti horjuttaa budjettia ja aiheuttaa taloudellisia vaikeuksia. Taloudellisen puskurin puuttuminen tekee arjesta haavoittuvaisempaa, ja siksi säästöjen kerryttäminen on tärkeää, jotta odottamattomiin tilanteisiin pystyy reagoimaan ilman liiallisia paineita. (Akselin 2024)

2. Liiallinen osamaksujen käyttö

Nuorilla aikuisilla on nykyään tapana käyttää "osta nyt, maksa myöhemmin" -mallia monenlaisissa ostoksissa. Osamaksut ovat erityisen ongelmallisia, sillä ne luovat illuusion siitä, että tuote on halvempaa, kuin se todellisuudessa on. Tämä voi johtaa siihen, että nuori sitoutuu maksamaan monia pieniä kuukausimaksuja samanaikaisesti, mikä kasvattaa kokonaisvelkaa ja tekee taloudenhallinnasta vaikeammaksi. Osamaksujen myötä kuluttaminen voi tuntua helpommalta, mutta se saattaa johtaa hallitsemattomaan velkakierteeseen. (Akselin 2024).

3. Opintolainan turha nostaminen

Opintolaina on monille nuorille tärkeä taloudellinen tukipilari opiskelujen aikana, sen väärinkäyttö voi aiheuttaa ongelmia. Opintolainan ottaminen voi tuntua houkuttevalta, koska se on suhteellisen edullista ja sen takaisinmaksu alkaa vasta valmistumisen jälkeen. Kuitenkin joillekin nuorille opintolaina saattaa alkaa kertyä suureksi summaksi, kun sitä käytetään asioihin, joihin se ei ole oikeasti tarkoitettu, kuten matkusteluun tai muihin arjen menoihin. Tämä voi johtaa siihen, että opintolainan takaisinmaksu vaikeutuu, kun lainan määrä kasvaa odotettua suuremmaksi ja takaisinmaksuajat venyvät. (Akselin 2024).

4. Rahan digitalisaatio

Rahan digitalisaatio on muuttanut nuorten tapaa hallita talouttaan. Nykyisin maksetaan usein mobiilisovelluksilla, korteilla tai muilla digitaalisilla maksuvälineillä, mikä tekee rahan käytöstä vähemmän konkreettista. Tällöin on vaikeampi hahmottaa, kuinka paljon rahaa on käytettävissä. Samalla nuorille tulee piilokuluja esimerkiksi suoratoistopalveluista, jotka menevät suoraan tililtä (esim. Netflix, Spotify). Kuukausilaskutusperiaatteella toimivien palvelujen tilaamisesta voi nopeasti kertyä suuri summa kuukausitasolla. (Akselin 2024).

5. Luottojen ottaminen luottojen takaisinmaksuun

Velkaantuminen voi kiihtyä, kun nuoret ottavat uusia kulutusluottoja maksaakseen vanhoja velkojaan. Tämä luo helposti lumipallon kaltaisen velkakierteen, jossa velkaa kertyy nopeasti lisää. Usein luottojen korot voivat olla korkeita, ja takaisinmaksuajat venyvät pitkäksi. Elämäntilanteen muuttuessa, esimerkiksi työttömyyden tai sairastumisen myötä, voi olla vaikea pysyä maksusuunnitelmassa. Kulutusluotoista tulee näin helposti pitkäaikaisia taakkoja, jotka saattavat rasittaa nuorten taloutta vuosien ajan. (Akselin, 2024)

Maksuhäiriömerkintä tulee maksamattomasta velasta ja se merkitään luottotietorekisteriin. Tämän merkinnän tarkoituksena on pysäyttää jo alkanut velkaantuminen.

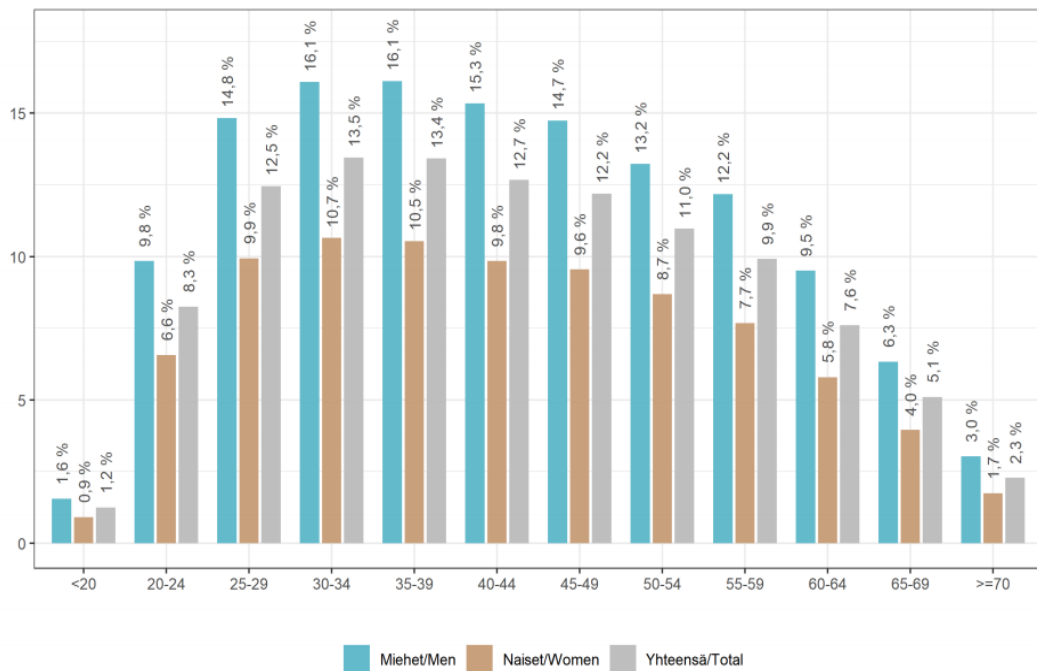
Maksuhäiriömerkintään johtavia syitä voi olla monia, kuten pienituloisuus, työttömyys, sairastuminen, muu kriisi elämässä. Maksuhäiriömerkintä ilmoitetaan luottotietorekisteriin, jota pitää yllä Suomen Asiakastieto Oy ja Dun & Brandstreet Finland Oy.

Luottotietorekisteristä näkee kaikki voimassa olevat merkinnät. (Asiakastieto 2024).

Maksuhäiriömerkintää ei voi saada ainoastaan sillä, että laskun eräpäivä on mennyt. Laskun pitää olla ollut pidemmän aikaan maksamatta ja maksumuistutuksia tulee useita, sekä tämän jälkeen tulee perintäkirjeitä. Näissä kirjeissä varoitetaan maksuhäiriömerkinnästä, jos laskua ei maksa viipymättä tai tee maksusuunnitelmaa. (takuusäätiö 2024).

Yleisemmin maksuhäiriömerkinnän voi saada, jos

1. Lasku on jäänyt vielä perintäkirjeiden jälkeen maksamatta, ja velkoja hakee laskulle käräjäoikeudesta maksutuomion.
2. Ulosotossa varattomaksi toteamalla.
3. Luottokortti, osamaksu, pikalaina, tai kulutusluotto on ollut maksamatta vähintään 60 päivää ensimmäisestä eräpäivästä. (takuusäätiö 2024).

Kuvio 2: Maksuhäiriömerkintöjen jakautuminen ikäluokissa vuonna 2020. (Valtioneuvosto 2021).

Suomen Pankin mukaan vuoden 2021 lopussa muiden rahoituslaitosten myöntämien lainojen kokonaismäärä kotitalouksille oli 5,0 miljardia euroa, mikä on 3 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Suurin osa näistä kulutusluotoista (87 %) oli vakuudellisia ajoneuvolainoja. Kotitalouksien kokonaismäärä kulutusluotoista oli 24,2 miljardia euroa, ja muiden rahoituslaitosten myöntämien kulutusluottojen osuus tästä oli noin viidennes. (Suomen Pankki 2022).

2.2 Pikaluotot

Pikaluotot, joita kutsutaan myös pikavipeiksi tai pikalainoiksi, ovat yleensä lyhytaikaisia, vakuudettomia kuluttajaluottoja, jotka myönnetään nopeasti ja helposti. Ne ovat usein pienempiä summiltaan ja niillä on korkeat vuosikorot verrattuna perinteisiin lainoihin. Pikaluottojen myöntämiseen erikoistuneet yritykset tarjoavat lainoja pääasiassa verkossa tai mobiililaitteilla, ilman fyysisiä asiointipaikkoja. Lainojen takaisinmaksuaika on tyypillisesti lyhyt, mikä voi johtaa ylivelkaantumisen riskiin, erityisesti, jos lainanottajat ketjuttavat useita lainoja samanaikaisesti. Pikaluotot yhdistetään helposti ylivelkaantumiseen, maksuongelmiin, peliriippuvuuteen, huumeriippuvuuteen, tai muihin ongelmiin. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2022).

Pikaluottomarkkina on suhteellisen nuori, ja sen katsotaan nousseen osaksi luottomarkkinoita vuonna 2005. Markkina on kehittynyt nopeasti, sillä sekä luottotuotteet että niiden tarjoajat ovat sopeutuneet jatkuvasti muuttuvaan ympäristöön. Tämä muutos on ollut seurausta useista sääntelymuutoksista ja digitalisaation luomista uusista liiketoimintamalleista. Lisäksi kysynnässä on saattanut tapahtua muutoksia, sillä kuluttajat ovat yhä tottuneempia käyttämään digitaalisia palveluja ja saattavat olla valmiimpia rahoittamaan kulutustaan luottojen avulla. (Järvelä 2022)

Joulukuussa 2021 pikaluottoyritysten, eli kulutusluotto- ja pienlainayhtiöiden, myöntämien lainojen kokonaiskanta oli hieman yli 200 miljoonaa euroa. Syyskuussa 2021 summa oli 220 miljoonaa euroa. Pikaluottoyritysten lainasaamiset ovat laskeneet huomattavasti vuoden 2018 jälkeen, jolloin niiden kokonaiskanta oli noin 700 miljoonaa euroa. Pikaluottoyritysten myöntämien lainojen osuus kotitalouksien kokonaisluottokannasta on nykyisin alle yksi prosentti. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2022).

2.3 Rahapelaaminen

Ylivelkaantumiseen liittyy usein merkittävä tekijä, joka on rahapelaaminen. Nuoret aikuiset, erityisesti 18-24-vuotiaat, ovat erityisen alttiita rahapelaamisen negatiivisille taloudellisille, terveydellisille ja sosiaalisille vaikutuksille. Taloudellisen joustavuuden puute tekee nuorten taloudesta haavoittuvamman, sillä heillä ei usein ole riittäviä varoja yllättäviin kuluihin. Takuusäätön tutkimuksen mukaan rahapelaaminen on yleisempää nuoremmissa ikäryhmissä, erityisesti miesten keskuudessa alle 30-vuotiailla. Rahapelaamisella on vahva yhteys ylivelkaantumiseen, ja tämä näkyy erityisesti nuorilla miehillä, joiden velkamäärät voivat kasvaa huomattavasti, erityisesti heidän ottaessaan vakuudettomia lainoja kuten pikavippejä ja kulutusluottoja. Nuorten aikuiset saavat lainaa helposti heti 18 vuoden iän täyttämisen jälkeen, mikä tekee heistä erityisen alttiita taloudellisille ongelmille. Tämä osaltaan selittää, miksi talousvaikeudet ovat niin yleisiä nuorten keskuudessa. (THL, 2024)

Rahapelaaminen tarkoittaa pelaamista, jossa voittaminen tai häviäminen liittyy rahaan tai muuhun taloudellisesti arvokkaaseen asiaan. Suomessa tätä toimintaa säätelee arpajaislaki, joka asettaa raamit pelien järjestämiselle ja niiden pelitavoille. Rahapeliongelma kehittyy usein vähitellen, ja se ilmenee pelaamisen jatkumisena ja syvenemisenä, vaikka se jo aiheuttaa merkittäviä ongelmia arjessa. Tyypillisesti rahapeliongelmalle on ominaista, että pelaaminen alkaa hallita elämää: ajan ja rahan kuluminen pelaamiseen voi häiritä päivittäistä elämää ja jopa syrjäyttää tärkeämmät toimet, kuten peruselämän tarpeet ja velvollisuudet. Pelaaminen voi siis kasvaa hallitsevaksi ja viedä enemmän resursseja kuin olisi terveellistä. (EHYT 2023)

Nuoret aikuiset ovat erityisen haavoittuvia rahapeliongelmiin. Esimerkiksi 18-29-vuotiaista noin 6,9 prosenttia pelaa riskitasolla, jossa pelaaminen alkaa jo vaikuttaa haitallisesti heidän talouteensa ja hyvinvointiinsa. Tämä tarkoittaa, että pelaaminen vie enemmän rahaa ja aikaa kuin mitä on järkevää tai mahdollista, mikä voi johtaa taloudellisiin vaikeuksiin ja vaikeuttaa elämänhallintaa. (Vuorento 2024).

2.4 Sosiaalisen median vaikutus nuorten kuluttamiseen

Median toimijoilla on merkittävä vaikutus nuorten kulutuspäätöksiin ja kulutuskäyttäytymiseen. Nuoret ovat sosiaalisen median aktiivisia käyttäjiä, ja he ilmentävät kuluttajidentiteettiään hallitusti ja tarkoituksellisesti verkossa. Sosiaalisen median käyttö on nuorille yhä tavallisempaa, ja samalla kaupallisen sisällön rooli näissä kanavissa kasvaa jatkuvasti. Nuoret ovat tärkeä asiakasryhmä sekä yrityksille että sosiaalisen median vaikuttajille, sillä he käyttävät alustoja huomattavasti enemmän kuin vanhemmat ikäryhmät. Tämän seurauksena nuoret altistuvat enemmän kaupalliselle sisällölle. Kulutus ei ole nuorille vain käytännön asia, vaan myös keskeinen osa identiteetin rakentamista, ja he valitsevat brändejä ja kulutushyödykkeitä osaksi itseilmaisuaan. (Tuominen 2023)

Tuoreen tutkimuksen mukaan joka neljäs suomalainen kokee sosiaalisen median vaikuttavan ostopäätöksiinsä. Tämä ilmiö on erityisen voimakas nuorten ja naisten keskuudessa. Puolet alle 34-vuotiaista kertoo, että sosiaalinen media herättää heissä halun kuluttaa. Helsingin yliopiston kuluttajatutkimuskeskuksen tutkijatohtori Essi Pöyry ei yllätynyt tuloksista, sillä naiset ja nuoret käyttävät sosiaalista mediaa enemmän kuin vanhemmat ikäryhmät. Pöyry on saanut selville myös tutkimuksesta, että monilla yläkoulu- ja lukioikäisillä nuorilla sosiaalisen median käyttö voi ulottua kuuteen tuntiin tai enemmän tavallisena arkipäivänä. Sosiaalinen media tarjoaa runsaasti kulutusideoita, joita saa niin mainoksista kuin muusta sisällöstä. Mitä enemmän aikaa somessa viettää, sitä enemmän altistuu uusille ostohaluihin johtaville ideoille. (Lowell 2021).

Perinteiseen mediaan suhteutettuna sosiaalisessa mediassa sisältöä on käytännössä rajattomasti, ja sisältötarjonta muokkaantuu katsojalle mieleiseksi hänen seuraamien ihmisten, kanavien ja brändien mukaan. Video ja kuva viestivät enemmän yhdessä kuin pelkkä teksti. Samalla sosiaalisessa mediassa luodaan valheellinen kuva ”tavallisesta elämästä”, vaikka suurin osa jakaa siellä vain hyviä hetkiä. (Vähähyyppä 2021). Sosiaalisen median vaikuttajilla on suuri vaikutus siihen, millaista kulutuselämäntapaa he markkinoivat nuorille seuraajille. Olisi hyvä, jos sosiaalisessa mediassa jaettaisiin talousasioista tietoa, koska siellä monet nuoret viettävät paljon aikaa. (Intrum 2023).

2.5 Maksuhäiriömerkinnästä johtuvat seuraukset

Maksuhäiriömerkinnät koskettavat satojen tuhansien suomalaisten arkeen. Kymmenesosalla 20-29-vuotiasta on maksuhäiriömerkintä. (Asiakastieto 2021).

Maksuhäiriömerkintä on vakava merkki siitä, että henkilöllä on taloudellisia vaikeuksia, ja sillä on suora vaikutus hänen kykyynsä saada luottoa tai muita rahoituspalveluja. Merkintä voi estää lainan saannin, sillä rahoituslaitokset käyttävät sitä arvioidessaan hakijan maksukykyä ja taloudellista luotettavuutta. Maksuhäiriömerkinnän seuraukset ulottuvat usein myös arkeen, sillä se voi johtaa huonompiin sopimusehtoihin, kuten vaatimukseen suuremmista vakuuksista tai ennakkomaksuista. Asunnon hankkiminen vaikeutuu merkittävästi, ja erityisesti nuorilla henkilöillä tämä voi estää perheen perustamisen tai parisuhteiden kehittymisen, sillä asunto on vaikeampi saada. Lisäksi eri palvelujen, kuten puhelin- ja internetliittymien tai vakuutusten saaminen voi olla hankalaa. Työelämässä maksuhäiriömerkintä voi vaikuttaa työllistymiseen, erityisesti jos työ liittyy taloudellisiin vastuutehtäviin, sillä työnantajat saattavat pitää sitä luotettavuuden mittarina. Maksuhäiriömerkintä ei siis ainoastaan heikennä taloudellista tilannetta, vaan vaikuttaa myös elämän muihin osa-alueisiin. (Hiilamo 2021)

2.6 Positiivisen luottorekisterin vaikutukset luoton antoon ja ylivelkaantumiseen

Luottorekisterit voidaan jakaa positiivisiin ja negatiivisiin rekistereihin. Negatiivinen luottorekisteri sisältää vain maksuhäiriömerkintöjä, kun taas positiivinen luottorekisteri tallentaa henkilötietojen ja tulojen lisäksi tietoja henkilön luottojen kokonaismäärästä, viitekoroista, korkomarginaaleista sekä mahdollisista vakuuksista. Kansainvälisesti on alettu siirtyä yhä enemmän positiivisiin luottorekistereihin (Valtioneuvosto 2021).

Suomessa luottotietoja tarjoavat useat yksityiset palveluntarjoajat, joista suurin on Asiakastieto Oy. Asiakastieto tarjoaa sekä negatiivisia että positiivisia luottotietoja, ja toimijoilla on usein hyvin yksityiskohtaisia tietoja omista asiakkaistaan (Valtioneuvosto, 2021). Suomessa astuu voimaan positiivinen luottorekisteri 1.4.2024. Tämän myötä luotonantajat voivat hyödyntää rekisterin tietoja arvioidessaan luottokelpoisuutta, ja yksityishenkilöt voivat tarkastella omia luottotietojaan sähköisesti rekisteripalvelussa (vero 2024).

Positiivisen luottorekisterin tarkoituksena on ennaltaehkäistä kotitalouksien ylivelkaantumista. Rekisterin avulla yksityishenkilöt voivat saada ajankohtaista tietoa omista luotoistaan ja halutessaan asettaa itselleen vapaaehtoisen luottokiellon ilman erillistä maksua. Tämä mahdollistaa myös luotonantajille paremman kyvyn arvioida luotonhakijoiden

maksukykyä, sillä rekisterissä on ajantasaiset tiedot henkilön luotoista ja tuloista. Positiivinen luottorekisteri eroaa negatiivisista rekistereistä siinä, että siinä ei näy maksuhäiriömerkintöjä tai ulosottomerkintöjä, vaan se sisältää vain positiivista tietoa luotoista. Rekisterin nimi ja säädökset on määritelty siihen liittyvässä laissa (vero 2024).

Mitä tietoja rekisteriin ilmoitetaan? Sinne ilmoitetaan kaikki myönnetyt lainat, ja lyhennykset: asuntolainat, autolainat, kulutusluotot, luottokortit, opintolainat, osamaksurahoitukset, maksetut lyhennykset ja tiedot luoton päättymisestä. Positiiviseen luottorekisteriin ei tallenneta tietoja mahdollisista maksuhäiriömerkinnöistä. Rekisteriin kirjataan kuitenkin tieto, mikäli luoton maksuerä on viivästynyt yli 60 päivää. (Takuusäätö 2024).

3 Keskeisimmät perintää ja ulosottoa säätelevät lait

Perintää ja ulosottoa Suomessa säätelevät useat eri lait, jotka määrittelevät perintäprosessin ja ulosoton käytännöt sekä velallisten oikeudet ja velvollisuudet. Keskeisimmät perintää ja ulosottoa säätelevät lait ovat seuraavat:

Perintälaki (513/1999) säätelee perintätoimintaa, eli sitä, miten velkoja tai perintätoimisto voi periä velkaa velalliselta. Laissa määritellään perintämenettelyn yleiset periaatteet, perintätoimenpiteiden sallittavuus, perintäkulut ja velallisen oikeudet. Laki koskee sekä yritysten että yksityishenkilöiden velkojen perintää. Esimerkiksi laissa säädetään siitä, millä edellytyksillä velallinen voidaan haastaa oikeuteen ja miten perintäkulut määräytyvät. (Perintälaki, Finlex)

Ulosottokaari (705/2007) on keskeisin ulosottoa säätelevä laki. Se määrittää ulosottoviranomaisten toimivallan ja menettelytavat, kun velka peritään ulosottoteitse. Ulosottokaarissa käsitellään muun muassa ulosottooperusteen syntyminen (esim. oikeuden päätös), ulosottoprosessin eteneminen, ulosmittattavat omaisuudet, palkasta tehtävät ulosmittaukset ja velallisen suojaoikeudet. Ulosottokaaren tarkoituksena on turvata velkojan oikeudet, mutta samalla varmistaa, ettei velallisen toimeentulo vaarannu kohtuuttomasti. (Ulosottokaari Finlex 2024)

Laki velan vanhentumisesta (728/2003) määrittelee, milloin velka vanhenee, ja se on keskeisessä roolissa perintä- ja ulosottoprosesseissa. Velan vanhentumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa tietyn ajan kuluttua velkaa ei enää voida periä, ellei velkoja ole tehnyt tarvittavia toimenpiteitä, kuten vienyt asiaa oikeuteen. Laki kattaa muun muassa tavallisen velan vanhentumisajan, joka on yleensä kolme vuotta, sekä ulosotossa olevien velkojen vanhentumisen. (Finlex)

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä (57/1993) tarjoaa mahdollisuuden ylivelkaantuneille henkilöille järjestellä taloudelliset velvoitteensa. Velkajärjestelyssä velallinen voi neuvotella velkojensa takaisinmaksuehdoista, kuten maksuaikatauluista, ja saada helpotusta taloudellisiin paineisiinsa. Järjestely voidaan myöntää silloin, kun velallinen ei enää kykene selviytymään veloistaan, ja siihen liittyy maksukykyyn perustuva suunnitelma, joka määrittää, kuinka paljon ja millä aikarajalla velkaa voidaan maksaa takaisin. Tämä laki tarjoaa tärkeän välineen silloin, kun ulosotto prosessi pitkittyy ja velalliselle tarvitaan virallista tukea ja joustoa taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi. (Finlex 2024).

Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013) säätelee yritysten välisiä maksuehtoja ja perintäkäytäntöjä, asettaen rajat maksuaikojen ja viivästyskorkojen osalta. Lain tavoitteena on varmistaa, että kaupallinen perintä on oikeudenmukaista ja tasapuolista osapuolia kohtaan. Vaikka laki on erityisesti yritysten välisiä sopimuksia varten, sillä voi olla merkittävä vaikutus myös yksityishenkilöiden velkasuhteisiin silloin, kun he ovat osapuolina kaupallisissa sopimuksissa. (Finlex 2024).

Yhdessä nämä lait, jotka säätelevät perintää ja ulosottoa, määrittävät velallisten ja velkojien oikeudet sekä velvollisuudet. Perintätoimenpiteet ja ulosoton prosessit etenevät oikeusjärjestelmän puitteissa näiden lakien sääntöjen mukaisesti, joten on tärkeää, että sekä velkojat että velalliset tuntevat lainsäädännön peruseriaatteen. (Finlex 2024).

3.1 Luottotietolaki

Luottotietolaki (527/2007) säätelee luottotietojen käsittelystä Suomessa. Laki määrittää, miten luottotietoja saa kerätä, tallentaa, käyttää ja luovuttaa. Sen tarkoituksena on suojata yksityishenkilöiden ja yritysten oikeudet, sekä varmistaa että luottotietoja käytetään asianmukaisesti. (Finlex 2024)

Laki sallii vain hyväksytyjen rekisterinpitäjien, kuten luottotietoyritysten (esim. Suomen asiakastieto ja Bisnode) ylläpitää luottorekisteriä. Luottotietorekisteriin voidaan tallentaa tietoja yksityishenkilöistä ja yrityksistä heidän maksukäyttäytymisensä perusteella. Tiedot voivat sisältää maksuhäiriömerkintöjä, konkurssitietoja, ja muita vastaavia tietoja, jotka liittyvät luottokelpoisuuteen. Luottotietoja voidaan käyttää ainoastaan laissa määritettyihin tarkoituksiin, kuten luoton myöntämisen, vuokrasopimuksen tekemisen, työnhakijan taloudellisen luotettavuuden arvioimisen tai kaupallisten sopimusten riskien yhteydessä. Henkilöillä ja yrityksellä on oikeus tarkistaa mitä tietoja heistä on kerätty luottotietorekisteriin. (Finlex 2024)

Laki määrittää, kuinka kauan maksuhäiriömerkintä säilyy luottotietorekisterissä. Yleensä maksuhäiriömerkintä poistuu kahden tai kolmen vuoden kuluessa, mutta merkinnän kesto voi pidentyä, jos uusia maksuhäiriöitä tulee ennen vanhan poistumista. Jos velallinen maksaa

velan, merkinnän poistumisaikaa voidaan jossain tilanteissa lyhentää. (Luottotietolaki Finlex 2024).

Luottotietolaki antaa yksityishenkilölle ja yritykselle oikeuden pyytää virheellisten tai vanhentuneiden luottotietojen oikaisemista. Rekisterinpitäjän tulee oikaista virheelliset tiedot viipymättä. Henkilö voi pyytää tiedoissaan olevan virheen korjaamista suoraan luottotietoyritykseltä. Jos yritys ei korjaa virhettä, henkilö voi viedä asian tietosuojaviranomaisten käsiteltäväksi. Luottotietolaissa määritellään seuraavat asiat:

Ilmoitus luottotietojen tarkistuksesta: Kun henkilön luottotietoja tarkistetaan, esimerkiksi luotonhakuprosessin yhteydessä, hänellä on oikeus saada tieto tarkistuksesta. Tämä takaa sen, että prosessi on läpinäkyvä ja antaa yksilölle mahdollisuuden huomata mahdolliset virheet tiedoissaan ennen niiden vaikuttamista päätöksentekoon.

Luottotietojen käytön rajoitukset: Luottotietoja ei saa käyttää väärin, kuten esimerkiksi perusteettomasti hylätä ihmistä työpaikan tai asunnon saannissa. Luottotietolaki suojaa velallisten oikeuksia ja varmistaa, että luottotiedot otetaan huomioon vain silloin, kun se on todella tarpeen ja oikeutettua. Esimerkiksi työnhakijoiden luottotietoja voidaan käyttää vain tietyissä tilanteissa, kuten silloin, kun työtehtävät sisältävät merkittävää taloudellista vastuuta.

Vastuullinen tietojen hankinta ja seuraamukset: Luottotietoja käsittelevien tahojen on huolehdittava henkilötietojen suojaamisesta ja tietoturvasta, jotta tiedot eivät päädy väärille käsille. Mikäli luottotietojen käsittelyssä rikotaan lakia tai niitä väärinkäytetään, siitä voi seurata sekä taloudellisia että oikeudellisia seurauksia. (Finlex 2024)

3.2 Kuluttajansuojalaki

Kuluttajaluottoja koskevat säännökset löytyvät kuluttajansuojalain luvusta 7 (2016/851). Kuluttajaluotolla tarkoitetaan luottoa, joka elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyn sopimuksen mukaan myönnetään lainana, maksulykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä. (Kuluttajansuojalaki Finlex 2024).

Kuluttajansuojalain 6 § määrittää luottokustannukset, joilla tarkoitetaan kaikkia niitä kuluja, korkoja ja maksuja, jotka kuluttajan on maksettava kuluttajaluottosuhteen seurauksena, ja jotka ovat luotonantajan tiedossa. Luottokustannuksiin sisältyvät myös mahdolliset luottosopimukseen liittyvien vakuutusten ja muiden lisäpalveluiden kustannukset, mikäli näiden palveluiden tarjoaminen on edellytys luoton saamisen markkinoiduin ehdoin. (Kuluttajansuojalaki Finlex 2024).

Luoton kustannuksiin ei sen sijaan lasketa: Luoton hoitamiseen liittyvän tilin kustannuksia, mikäli tilin avaaminen on vapaaehtoista ja nämä kustannukset on eritelty sopimuksessa. Mahdollisia maksuja, jotka kuluttaja joutuu maksamaan sopimusrikkomuksen takia. Mahdollisia notaarikuluja.

Todellinen vuosikorko on korkoprosentti, joka saadaan laskemalla luoton kokonaiskustannukset vuotuisena korkona suhteessa luoton pääomaan, ottaen huomioon myös mahdolliset lyhennykset. Oikeusministeriön asetus säätelee todellisen vuosikoron laskentatapaa sekä niitä oletuksia, joita laskennassa käytetään tämän sijaan, luoton korko tässä yhteydessä tarkoittaa korkoa, joka ilmoitetaan nostetun luoton määrälle sovellettavana vuosittaisena, joko kiinteänä tai muuttuvana prosenttina. (Kuluttajansuojalaki Finlex 2024)

Kuluttajansuojalain 7 § (27.8.2010/746) säädetään kuluttajaluoton mainonnassa annettavista tiedoista. Mainonnassa tulee aina ilmoittaa luoton todellinen vuosikorko, jos mainoksessa esitetään luoton korko, muut perittävät kustannukset tai muita luottosopimuksen ehtoihin vaikuttavia tietoja. (Finlex 2024)

4 Nuorten talousosaaminen

Nuorten kasvava velkaantuminen ja maksuhäiriömerkintöjen lisääntyminen ovat herättäneet huolta nuorten talousosaamisen tasosta. Vaikka suuri osa suomalaisista nuorista hoitaa päivittäisiä raha- ja sopimusasioitaan hyvin, maksuhäiriömerkinnät osoittavat, että osa nuorista kohtaa vakavampia maksuvaikeuksia. Tällöin samaan henkilöön voi kertyä useita maksuhäiriömerkintöjä. Esimerkiksi vuonna 2016 maksuhäiriöitä oli noin 13 prosentilla 25-34-vuotiaista ja 9 prosentilla 20-24-vuotiaista (Asiakastieto 2017). Nuoret ovat usein pienituloisia, mutta tutkimukset osoittavat, että tulot eivät yksin selitä maksuvaikeuksia. Taustalla on useammin nuorten asenteet ja taloudenhallintakyky, jotka vaikuttavat heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä (Niemi 2017).

Talouden lukutaito ja talousosaaminen ovat käsitteitä, joita käsitellään runsaasti mediassa ja tutkimuksessa. Talousosaaminen on erityisen tärkeää, koska kotitalouksien vastuulle on siirretty yhä enemmän taloudellisia riskejä, ja nämä päätökset voivat vaikuttaa pitkällä aikavälillä kuluttajien hyvinvointiin ja talouden vakauteen. Hyvät taloustaidot voivat vähentää sosiaalista syrjäytymistä, parantaa taloudellista tehokkuutta ja edistää hyvinvointia. Taloudellisesti osaavat kuluttajat kykenevät toimimaan itsenäisesti ja vähentämään hallinnon tarvetta taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tämä puolestaan vähentää viranomaisten ja muiden tahojen puuttumista velkaongelmiin. Nuorilta kuitenkin odotetaan hyviä taloustaitoja, joita he eivät ole pystyneet vielä hankkimaan iän ja kokemuksen puutteen vuoksi (Niemi 2017).

Talouden osaaminen voidaan jakaa neljään keskeiseen osa-alueeseen: päivittäistalouden hallintaan, finanssituotteiden valintaan, tulevaisuuden suunnitteluun ja taloustietojen seuraamiseen. Nämä alueet eivät ole toisensa poissulkevia; yksilö voi olla erityisen taitava jollain alueella, mutta heillä voi olla heikommat taidot muilla alueilla. Esimerkiksi päivittäistalouden hallinta tarkoittaa sitä, että yksilö kykenee hoitamaan omaa talouttaan, pitää huolta siitä, että rahat riittävät arjen menoihin, ja osaa tehdä tarvittavat taloudelliset päätökset, kuten maksaa laskut ja vertailla sopimuksia. Tämä osaaminen kattaa perusasioita, kuten omien raha-asioiden hallinnan ilman ongelmia (Niemi 2017).

OP:n vuonna 2024 tekemässä tutkimuksessa nuorten talousosaamisesta (15-19-vuotiaat) ilmenee, että pojilla on hieman paremmat taidot sijoittamisen riskeistä, korkolaskuista ja inflaation ymmärtämisestä verrattuna tyttöihin. Tämä sukupuoliero tasoittuu kuitenkin iän myötä. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että nuorten koulumenestys oli yhteydessä heidän talousosaamiseensa. Tulosten perusteella voidaan todeta, että nuorilla on ikäänsä nähden suhteellisen hyvä talousosaaminen, ja tämä korostaa talousosaamisen merkitystä hyvän elämänhallinnan perustana. Erityisesti lukiolaisten talousosaaminen oli ammattikoululaisten tasoa parempaa (OP 2024).

Tämä tutkimus vahvistaa sen, kuinka tärkeää on kehittää talousosaamista nuorille, jotta he voivat tehdä kestäviä taloudellisia päätöksiä ja välttää velkaongelmia aikuisuudessa. (OP 2024)

5 Ratkaisut

Tarkka suunnittelu auttaa hallitsemaan omaa taloutta, etenkin silloin kun talous on jo päässyt huonoon kuntoon. Kun tekee suunnitelmaa todennäköisesti, oppii myös tuntemaan talouden tilannettaan paremmin ja saa selvyuden siihen onko tulot ja menot tasapainossa. Suunnitelmaa tehdessä pitää ottaa huomioon kaikki tulot ja menot, ja luoda mahdollisimman realistinen säästötavoite. (Rostain, 2022.) Menot kannattaa laittaa tärkeysjärjestykseen, ja ensimmäisenä hoitaa elämiseen liittyvät välttämättömät kulut, kuten vuokra ja sähkölaskut. (Takuusäätiö)

Tärkeä osa menojen selvittämistä on oman velkatilanteen läpi käyminen. Ylivelkaantuneelle saattaa olla hyödyllistä kääntyä talous- ja velkaneuvojien puoleen, sillä selvitystyö voi viedä paljon aikaa ja voimia. Talous- ja velkaneuvojat auttavat rahankäytön suunnittelussa. (Rostain, 2022) Talous- ja velkaneuvonta perustuvat lakiin, joka on vuodelta 2000. Tämä on vakiintunut palvelu, jossa toiminta auttaa ennalta ehkäisevästi talousneuvonnassa, sekä auttaa vakavien ylivelkatilanteiden hoitamisessa. (valtioneuvosto 2015).

Apua velkojen järjestelyyn voi hakea muutamilta tahoilta, kuten esimerkiksi Takuusäätiöltä. Moni ylivelkaantunut myös kääntyy näiden järjestöjen puoleen. Takuusäätiö on perustettu vuonna 1990, ja se on auttanut 135 000 ihmistä ja järjestänyt 15 000 henkilölle järjestelylainan. Järjestelylainat ovat suuruudeltaan keskimäärin 40 000 euron suuruisia kertalainoja. (Rostain, 2022) Näillä järjestelylainoilla maksetaan kaikki vanhat velat pois. Järjestelylaina on yksi vapaaehtoinen velkojen järjestelykeino, jossa velat maksetaan kerralla pois yhdellä uudella lainalla. Järjestelylaina on vaihtoehto silloin, kun lainaa on kuitenkin mahdollista maksaa takaisin. Järjestelylainan saamisen pitää olla vakituiset, ja riittävät tulot. Lainaa ei pystytä luonnollisesti myöntämään, jos henkilö ei pysty maksamaan lainaa esimerkiksi työttömyyden takia. (Takuusäätiö 2023) Kuitenkin monen velkaantuneen tie on mennyt parempaan päin takuusäätiön neuvojen tai takauksen avulla.

Talous- ja velkaneuvonta

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen ja rahoitus perustuvat lakiin talous- ja velkaneuvonnasta (713/2000). Tämä laki vakiinnutti neuvontapalvelut, jotka olivat alkaneet kehittyä 1990-luvulla, erityisesti velkajärjestelylain voimaantulon myötä. Laki määrittelee talous- ja velkaneuvonnan tehtävät sekä sen sisällön yleisellä tasolla. Talous- ja velkaneuvonnan palvelut kytkeytyvät tiiviisti myös yksityishenkilön velkajärjestelylakiin, joka säätelee tarkemmin velkojen järjestelyyn liittyvien asioiden käsittelyä. Tästä syystä muutokset velkajärjestelylakiin heijastuvat aina talous- ja velkaneuvontapalveluihin – ne vaikuttavat muun muassa palvelujen toimintaan, kysyntään, toimintaedellytyksiin ja resurssitarpeisiin. (Talous- ja velkaneuvonta Finlex 2024). Velkajärjestelylaki on ollut voimassa jo 22 vuotta, ja sitä on muutettu 18 kertaa tämän ajanjakson aikana. (Valtioneuvosto 2015)

Talous- ja velkaneuvontalain (713/2000) mukaan talous- ja velkaneuvontapalvelut tarjoavat seuraavaa tukea yksityishenkilöille:

Neuvontaa ja tietoa velkojen ja talouden hoidosta, auttaen velallista saamaan kokonaiskuvan taloudellisesta tilanteestaan. Apua taloudenpidon suunnittelussa, jotta henkilö voi hallita talouttaan paremmin ja estää mahdollisten ongelmien syntymisen. Selvitystyötä velallisen taloudellisten ongelmien ratkaisuvaihtoehdoista ja tukea velan sovitteluprosessissa velkojen kanssa. Tukea velkajärjestelyyn liittyvissä asioissa, erityisesti velkajärjestelyhakemuksen sekä muiden velkajärjestelylain (57/1993) edellyttämien selvitysten ja asiakirjojen valmistelussa. Opastusta oikeudellisen avun hakemisessa, mikäli sitä tarvitaan. Lain mukaan velka- ja talousneuvontapalvelut ovat asiakkaille maksuttomia. (Valtioneuvosto 2015).

6 Tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella nuorten talousosaamista ja ylivelkaantumista. Erityisesti keskityttiin käsittelemään nuorten maksuhäiriömerkintöjä ylivelkaantumisen mittarina ja vertaamaan miesten ja naisten välistä velkaantumista. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, eli aiheesta tutkittiin jo olemassa olevia tutkimuksia ja aineistoja, sekä analysoitiin ja vertailtiin niiden sisältöä.

Yksi tutkimusaineistoista oli vuonna 2015 tehty kysely, johon osallistui 1 019 henkilöä, iältään 18-35-vuotiaita. Tämä aineisto ei edusta koko Suomen väestöä, vaan on pieni otos suomessa asuvien nuorten velkaantumisesta. Kyselyyn vastanneista 69 prosentilla oli kertynyt velkaa. Yleisimpiä velanmuotoja nuorilla olivat opintolainat, asuntolainat ja luottokorttivelat. Pika- tai joustoluottoja oli 5 prosentilla vastaajista (Marjamaa, 2016). Toisena aineistona käytin Osuuspankin tuoretta tutkimusta nuorten talousosaamisesta, jossa nousi esiin seuraavia keskeisiä tuloksia:

1. Naisilla oli hieman useammin velkaa kuin miehillä, erityisesti opintolainaa ja luottokorttivelkaa.
2. Velkaantumisen yleisyys kasvoi iän myötä, ja tämä näkyi erityisesti asuntolainoissa, luottokorttivelloissa, opintoluotoissa, kulutusluotoissa ja osamaksuvelloissa.
3. Nuoret, jotka asuivat vielä vanhempiensa luona, olivat harvemmin velkaantuneita verrattuna niihin, jotka asuivat parisuhteessa tai olivat saaneet lapsia.
4. Korkeampaa koulutusta ja parempia tuloja omaavat nuoret olivat myös yleisemmin velkaantuneita kuin matalampaa koulutusta saaneet ja vähemmän ansaitsevat nuoret (Marjamaa, 2016).

Tutkimus nostaa esiin merkittäviä eroja nuorten velkaantumisessa ja talousosaamisessa eri tekijöiden, kuten sukupuolen, koulutuksen ja elämänvaiheiden mukaan.

Kyselyyn vastanneista noin kolmasosalla (36 %) oli opintolainaa, ja viidesosalla (20 %) asuntolainaa. Seuraavaksi yleisimmät lainamuodot olivat luottokorttivelka (19 %) ja osamaksuvelka (12 %). 13 % ilmoitti olevan velkaa sukulaisilleen, ja noin 7 % oli velkoja ulosotossa tai perinnässä. Kulutusluottoja pankista oli 5 %, ja pikavippejä tai joustoluottoja samoin 5 %. Noin kolmasosa vastaajista kertoi, ettei heillä ollut velkaa lainkaan. Velanoton suhteen oli eroja miesten ja naisten välillä. Naisilla oli useammin opintolainaa ja

luottokorttivelkaa kuin miehillä, ja naisten osuus oli myös suurempi tässä kyselyssä. Lisäksi naiset ilmoittivat maksamattomia laskujaan hieman useammin kuin miehet. Sen sijaan miehet olivat naisia useammin ulosotossa tai heillä oli velkaa perinnässä (Majamaa 2016).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna velkamuodoissa havaittiin myös eroja. Suurin ero oli asuntolainan ja luottokorttivelan kohdalla. Näiden lainojen osuus kasvoi iän myötä, mikä on melko luonnollista. Alle 20-vuotiailla ei ollut lainkaan asuntolainaa tai luottokorttivelkaa, mutta 30-35-vuotiaista lähes puolet (49 %) oli ottanut asuntolainan ja 41 % oli luottokorttivelkaa. Myös muiden velkojen, kuten kulutusluottojen määrä kasvoi tasaisesti iän myötä. (Majamaa 2016).

Noin kolmasosalla nuorista aikuisista oli velkaa useammalle eri taholle. Tämä monen velan yhdistelmä lisäsi merkittävästi velkaongelmien määrää, niin subjektiivisesti kuin objektiivisesti. Esimerkiksi 91 %nuorista aikuisista, joilla oli velkaa vähintään viidelle eri taholle, oli jollain tasolla vaikeuksia lainojen takaisinmaksussa. Objektiiviset velkaongelmat, kuten maksukyvyttömyys, ilmenivät jopa 67 % niistä, joilla oli ainakin viisi erilaista lainaa (Marjamaa, 2016). Tulokset osoittavat, että velkakierre syvenee usein, kun nuorella on useita velkoja eri tahoilta, ja tämä lisää merkittävästi taloudellisia vaikeuksia. (Majamaa 2020).

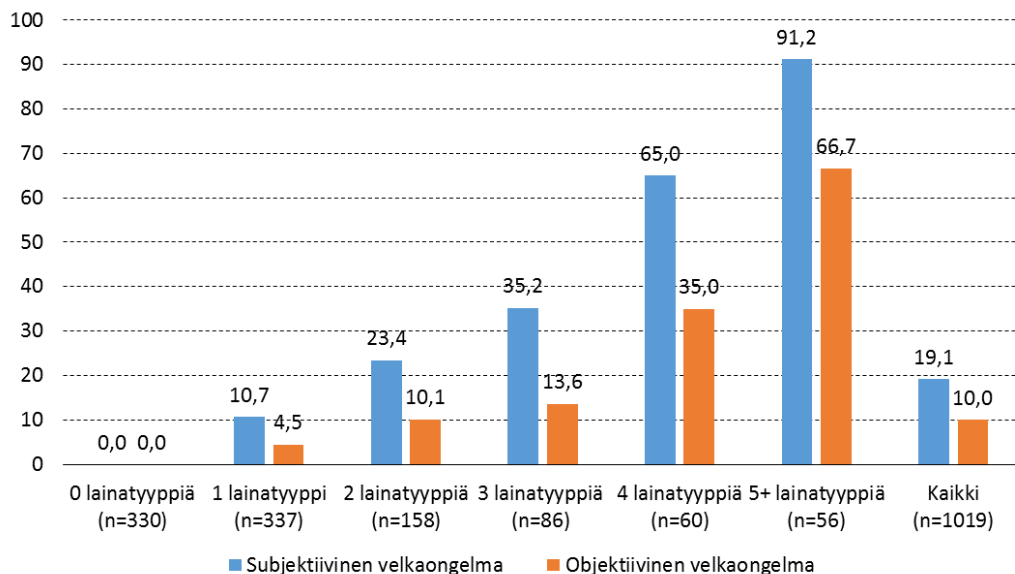
Objektiivinen ylivelkaantuminen määritellään usein laskennallisella mallilla, jossa velat suhteutetaan tuloihin, kulutukseen tai varallisuuteen. Kriittistä rajaa objektiivisen ylivelkaantumisen määrittämiseksi ei ole tarkasti määritelty, ja tällainen raja voisi vaihdella eri elämäntilanteissa ja elinkaaren vaiheissa. (Hiipakka 2016).

Subjektiivinen ylivelkaantuminen taas perustuu yksilön omaan kokemukseen siitä, kuinka hyvin hän pystyy hallitsemaan velanhoitomenot ja muut taloudelliset sitoumukset. Tässä korostetaan sitä, että yksilöt voivat parhaiten arvioida, onko heidän velkataakkansa tullut liian suureksi. Subjektiivinen arvio ylivelkaantumisesta voi tarjota monipuolisempaa tietoa verrattuna pelkkiin objektiivisiin mittareihin, joten tätä määritelmää on perusteltua käyttää tutkimuksessa. On kuitenkin tärkeää huomata, että subjektiivinen kokemus voi vaihdella monien tekijöiden mukaan, kuten taloudellisten olosuhteiden lisäksi myös psykologisten tai sosiaalisten tekijöiden vaikutuksesta. Velkamäärä koetaan usein subjektiivisesti raskaammaksi, kun velkaa on enemmän, ja odotukset oman taloudellisen tilanteen paranemisesta voivat myös muokata tämän kokemuksen luonteen. (Hiipakka 2016).

Objektiivinen velkaongelma, kuten maksuhäiriömerkinnät, vaikuttaa merkittävästi nuorten aikuisten arkeen ja voi luoda pitkäkestoisia haasteita heidän päivittäisessä elämässään. Eräässä kyselyssä nuorilta kysyttiin, onko maksuhäiriömerkintä estänyt heitä saamasta joitain tärkeitä asioita, kuten puhelinliittymää, luottokorttia, opintolainaa, vuokra-asuntoa, työpaikkaa tai vakuutusta. Kyselyyn vastanneista 75 nuoresta, joilla oli maksuhäiriömerkintä, 76 % kertoi kokeneensa vaikeuksia jossain näistä asioista.

Erityisesti puhelinliittymän ja vakuutuksen saaminen oli hankalaa lähes puolelle vastaajista. Noin 36 % oli kohdannut ongelmia vuokra-asunnon tai luottokortin saamisessa. Yli puolet vastaajista ilmoitti, että maksuhäiriömerkintä oli vaikuttanut useammalla elämän osa-alueella. Tämä kertoo siitä, miten laaja-alaisesti maksuhäiriömerkinnät voivat vaikuttaa nuorten taloudelliseen ja sosiaaliseen elämään.

Maksuhäiriömerkinnät eivät vaikuta vain taloudellisesti, vaan niillä voi olla myös psykologisia vaikutuksia. Nuoret kokivat häpeää, ahdistusta ja jopa fyysisiä oireita, kuten univaikeuksia ja ärtymistä. Erityisesti vanhemmassa ikäryhmässä nämä mielialan muutokset olivat yleisempiä, mutta alle 20-vuotiaat kokivat eniten häpeää ja tunsivat itsensä epäonnistuneiksi hoidettaessa arkisia asioita, kuten velkojen maksamista tai talouden hallintaa. (Majamaa 2016).

Kuvio 3: Eri tahoille suuntautuvien lainatyyppien lukumäärä velkaongelmaisten osuuksien mukaan prosentteina. (n= 1019)

Osuuspankin tekemän kyselyn mukaan nuorten (15-19-vuotiaiden) suhtautuminen velkaantumiseen on pääasiassa tervettä ja harkitsevaa. Pikalainoja kohtaan on yleinen varautuneisuus, ja nuoret näkevät, ettei lainalla rahoitettu ulkomaanmatka tai vapaa-ajan meno ole järkevää. Opintolainaa kohtaan suhtautuminen on myös varovainen, mutta tämä voi osaltaan johtua siitä, että monet eivät ole vielä tilanteessa, jossa opintolainan ottaminen on ajankohtaista. Sen sijaan asuntolainaa kohtaan asenteet ovat positiivisia, ja monet nuoret uskovat, että tulevaisuudessa he tulevat todennäköisesti ottamaan asuntolainan. (Osuuspankki 2024).

Kuitenkin nuorten elämää leimaa entistä suurempi lainan ja velan merkitys. Opintojen rahoittaminen lainalla on tullut yleisemmäksi, ja kulutustottumukset ovat muuttuneet enemmän luotollisiksi - ”osta nyt, maksa myöhemmin” -ajattelutavaksi. Säästäminen pitkällä aikavälillä ei ole nuorilla kovin yleistä, ja monille on arkipäivää tinkiä päivittäisistä menoista, jotta he pystyvät maksamaan aikaisempia ostoksia ja niihin liittyviä velkoja. Velkaantuneet nuoret kokevat usein vaikeaksi vähentää kulutustaan, sillä pienet tulot eivät anna liikkumavaraa. Taloudellinen tilanne tuntuu usein tiukalta, eikä säästämiseen jää juurikaan mahdollisuuksia. (Majamaa 2016)

Nuorille kuluttaminen on usein paljon muutakin kuin pelkästään rahankäyttöä - se on myös tärkeä osa sosiaalista elämää. Esimerkiksi elokuvissa käynti, kahvilla hengailu tai muu vapaa-ajan vietto ovat yleisiä tapoja nuorille ylläpitää suhteitaan ystäviinsä ja kokea yhteenkuuluvuutta. Kuluttaminen voi toimia myös välineenä oman identiteetin rakentamisessa ja elämäntavan korostamisessa, sillä nuoret haluavat usein erottua ja tuoda esiin omaa tyyliään. Tämä on erityisesti 2000-luvun nuorille tyypillistä kulutuskulttuuria. Vaikka kulutus on monelle tärkeä osa elämää, suuri osa nuorista suhtautuu kuitenkin varauksellisesti lainarahan käyttöön, erityisesti kulutusluottoihin. Opintolainaa otetaan monesti välttämättömänä tukena, mutta muuten lainanotto on nuorille usein viimesijainen vaihtoehto. Pikaiset, harkitsemattomat ostopäätökset ovat kuitenkin yleisiä nuorilla, mikä voi myöhemmin johtaa taloudellisiin vaikeuksiin. (Majamaa 2016).

Kulutustottumukset vaihtelevat nuorten elämänvaiheen ja taloudellisten resurssien mukaan. Esimerkiksi kotona asuvat nuoret pojat käyttävät ylimääräistä rahaa usein teknologisiin laitteisiin, kun taas kotoa muuttaneet sinkkumiehet saattavat kuluttaa rahaa yöelämään ja päihteisiin. Naisilla puolestaan ylimääräiset kulut kohdistuvat usein ulkonäköön ja muotiin. Opiskelijoiden kulutus keskittyy pääasiassa opintoihin ja harrastuksiin, kun taas lapsiperheiden kulutuskohteet liittyvät kodin ja lastenhoidon menoihin. Elämänvaiheella on myös merkitystä tuloihin: esimerkiksi täysipäiväisillä opiskelijoilla on yleensä pienemmät tulot kuin työelämään astuneilla ja perheellistyneillä nuorilla. (Majamaa 2016)

Yhä useampi nuori joutuu turvautumaan lainaan elintasonsa ylläpitämiseksi. Lainojen yleistyessä yhteiskunnassa nuorilta vaaditaan yhä enemmän itseuria ja ymmärrystä rahoitusjärjestelmistä. Tämä ei kuitenkaan ole itsestään selvää kaikille nuorille, joilla ei ole riittävästi taloudellista tietämystä tai kokemusta oman talouden hallinnasta. Ilman tarvittavaa osaamista voi helposti ajautua velkakierteeseen. Lainojen käyttö, kuten pikalainat ja luottokortit, voivat nopeasti kasaantua ja aiheuttaa talousongelmia. Tämä on erityisen haastavaa nuorille, jotka eivät ole vielä täysin itsenäisiä taloudellisesti. (Majamaa 2016)

Nuorille voi olla vaikeaa hallita monenlaisten velkojen yhdistelmää - esimerkiksi pikavippejä, luottokorttivelkaa ja verkkokauppojen maksusuunnitelmia - erityisesti silloin, kun tulot ovat

pienet ja talouden tasapainottaminen on vielä opetteluaiheessa. Tällöin helposti syntyy velkavyöhyke, joka voi tuntua ylivoimaiselta. Pikavippien ja muiden nopeiden lainojen houkuttelevuus ja helppous voivat vetää nuoria mukaan, vaikka he eivät aina ymmärrä lainan pitkäaikaisia vaikutuksia. Tämä on erityisen ongelmallista nuorille, joiden elämässä voi olla muita haasteita, kuten mielenterveysongelmia tai elämänhallinnan vaikeuksia. (Rantala 2012)

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia nuorten ylivelkaantumista ja talousosaamista. Tarkastella mahdollisia syitä, mitkä johtavat nuoret velkaantumiseen ja niiden edelleen maksuhäiriömerkintään ja mitä näiden kahden summasta seuraa yksilölle. Tarkastelun kohteena oli erityisesti nuoret aikuiset (18-35-vuotiaat). Lisäksi tarkoituksena oli tutkia, millä tasolla nuorten talousosaaminen yleisesti on ja missä nuoret tarvitsisivat eniten apua talouden kannalta. Opinnäytetyön tärkeimpinä lähteinä käytän paljon valtioneuvoston sivuja, sekä muita valtion ylläpitämiä lähteitä.

Monissa lähteissä käytetään ylivelkaantumisen mittareina maksuhäiriömerkintöjä. Maksuhäiriömerkinnän saanut henkilö on vakavasti jo velkaantunut, ja maksuhäiriömerkintä onkin keino saada henkilön velkaantuminen loppumaan. Maksuhäiriömerkinnän henkilö saa, kun hänen velkansa on ollut maksamatta vähintään 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä. Monesti maksuhäiriöt kasaantuvat samoille henkilöille, sekä nuorille, joilla on elämän hallinnan kanssa muutenkin ongelmia, kuten päihde- tai mielenterveysongelmia. Nuorilla velkaantumiseen johtavia seikkoja ovat: puskurin puute, liika osamaksujen ottaminen, opintolainan turha nostaminen, rahan digitalisaatio ja luottojen ottaminen maksujen kuittaamiseen. Maksuhäiriömerkinnästä tulee aina merkintä luottotietorekisteriin, ja se pysyy rekisterissä noin 2-3 vuotta. Luottotietojen menettäminen vaikuttaa moniin asioihin elämässä, kuten vaikeuttaa erilaisten sopimuksien tekemistä (vuokrasopimus, puheliniittyminen, vakuutus) ja uuden luoton saamista. Maksuhäiriömerkintä vaikuttaa etenkin nuorilla negatiivisesti parisuhteisiin, ja työpaikkojen saamiseen.

Nuorille kulutus on sosiaalista vuorovaikutusta, ja monet haluavat pitää yllä tiettyä kulutustasoa. Koin tärkeäksi ottaa sosiaalisen median tähän tarkasteluun, koska nuoret ovat sosiaalisen media suurkuluttajia ja monet etsivät sieltä inspiraatiota. Sosiaalisessa mediassa luodaan varsinkin nuorten keskuudessa kuva, että vaatteet pitää olla uusinta uuta ja designer merkkejä käytössä, jotta on muiden tasolla tai porukassa mukana. Uskon, että nuorille tulee ulkopäin suuri paine kuluttamiselle, kun esimerkiksi juuri sosiaalisessa mediassa ihannoidaan ”epärealistista” elämäntyyliä. Sosiaalinen media voi antaa vääristyneen kuvan normaalista kulutusmallista, ja monet nuoret ottavat mallia sosiaalisen medianvaikuttajista. Ulkopuolelta

tulee paljon houkutuksia elämään yli omien varojen koska elämme kulutusyhteiskunnassa, jossa luotot ovat yleisiä. Etenkin nuorilta vaaditaan itsekuria, talousosaamista ja ymmärrystä, miten rahoitusjärjestelmä toimii. Nuoret joutuvatkin monesti ongelmiin, koska heillä ei ole tarpeeksi tietoa ja taitoa oman talouden hallitsemiseen. Suurin osa suomalaisista nuorista osaa kuitenkin hoitaa päivittäisiä raha- ja sopimusasioita.

Nuorten talousosaaminen, velkaantuminen ja kulutuskäyttäytyminen ovat monivaiheisia ja niihin vaikuttavat niin taloudelliset, sosiaaliset kuin psykologiset tekijät. Nuorten velkaantumiseen liittyy riskejä, kuten taloudellisten vaikeuksien lisäksi myös mielenterveysongelmia ja häpeän tunteita. Talousongelmat voivat ajaa nuoret masennuskierteeseen, jonka takia voi olla vaikea pitää työpaikkaa, sekä normaalista elämänrytmistä kiinni. Sen jälkeen, kun työpaikka lähtee alta, ja taloudellinen tila heikentyä entisestään. Monesti ongelmat ruokkivat toisiaan, ja tämän vuoksi on tärkeää kehittää nuorten talousosaamista ja tarjota tukea taloudellisen itsenäisyyden saavuttamiseksi. Nuorille on tärkeää opettaa vastuullista rahankäyttöä ja kulutuskäyttäytymistä, jotta he voivat välttää velkakierteet ja varautua tulevaisuuden taloudellisiin haasteisiin.

Nuorten ylivelkaantuminen oli itselle mielenkiintoinen aihe, koska olen saanut seurata läheltä, millaisia vaikutuksia vaikeasti velkaantumisella on henkilön elämälle. Selvää itselle oli, että velkaantumiseen linkittyy vahvasti taloudellisenosaamisen puute ja ehkä välinpitämättömyys. Nuorille luottotietojen menettäminen elämän varhaisessa vaiheessa luo erittäin vaikean alun aikuisuudelle.

Lähteet

Akselin, H. 2024. Nuorten aikuisten velkaantuminen pahenee - nämä viisi varoitusmerkkiä voivat paljastaa alkavan velkakierteen. Viitattu 15.9.2024 <https://yle.fi/a/74-20072234>

Atkinson, A. Mckay, S. Kempson, E. Collard, S. 2006. Levels of financial capability in the UK: Results of a baseline survey. Viitattu 30.9.2024. <https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/geography/migrated/documents/pfrc0602.pdf>

Asiakastieto. 2024. Luottotiedot ja maksuhäiriöt - Mitä jos saan maksuhäiriön. Viitattu 24.10.2024. <https://www.asiakastieto.fi/omatieto/fi/luottotiedot>

EHYT. 2023. Rahapelaaminen. Viitattu 2010.2024. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/rahapelaaminen/>

Finlex. 2024. Ulosottokaari. Viitattu 29.9.2024. (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070705>)

Finlex. 2024. Perintälaki. Viitattu 29.9.2024 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513>)

Finlex. 2024. Kuluttajansuojalaki. Viitattu 29.9.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>

Finlex. 2024. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä. Viitattu 29.9.2024. (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930057>)

Gathergood, J. 2011. Self-Control, Financial Literacy and Consumer Over-Indebtedness. Viitattu 30.9.2024

Hiilamo, A. Keski-Säntti, M. Kääriälä, A. Hiilamo, H. 2021. Nuorten aikuisten maksuhäiriömerkinnät- rekisteritutkimus ikäkohorteilla 1987 ja 1997, s. 9. Viitattu 30.9.2024. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143055/nuorten-aikuisten-maksuhairiomerkinnaat.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hiipakka, E. 2016. Suomalaisten ylivelkaantuminen. Viitattu 2.10.2024. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50436/URN:NBN:fi:jyu-201606193208.pdf>

Intrum. 2023. Nuorten aikuisten vaikea velkaantuminen kasvaa- tarvitaan uusia toimia, joilla ongelmia voidaan ehkäistä. Viitattu 5.11.2024. <https://www.intrum.fi/fi/yrityksille/raportit-ja-analyysit/analyysit/nuorten-aikuisten-vaikea-velkaantuminen-kasvaa/>

- Järvelä, K. Saastamoinen, M. Salo, J. 2022. Pikaluotot ja pikaluottoa ottaneiden maksuvaikeudet. Viitattu 5.10.2024. <https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2022-05-tutkimusraportteja-pikaluotot-ja-maksuvaikeudet-1.pdf>
- Lowell. 2021. Pohjoismainen tutkimus: sosiaalinen media lietsoo naisia ja nuoria kuluttamaan. Viitattu 29.9.2024. <https://www.lowell.fi/tietoa-meista/uutiset-tiedotteet/news/pohjoismainen-tutkimus-sosiaalinen-media-lietsoo-naisia-ja-nuoria-kuluttamaan/>
- Majamaa, K. Rantala, K. 2016. Nuorten aikuisten velat, velkaongelmat ja keinot talouden tasapainottamiseksi. Viitattu 3.10.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/9bd534e0-9a11-47e6-8c4b-48066390cb93/content>
- Majamaa, K. 2020. Selvitys: ylivelkaantuminen on lisääntynyt kaikilla tilastomittareilla. Viitattu 5.10.2024. <https://vm.fi/-//10616/selvitys-ylivelkaantuminen-on-lisaantynyt-kaikilla-tilastomittareilla>
- Niemi, M. 2017. Nuoret ja velka. Viitattu 30.9.2024. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62786/Lehtinen.Anna-Riitta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rostain, J. 2022. Luottohäiriö. Bazar. Viitattu 25.9.2024.
- Rantala, K. 2012. Vippikierteen muotokuva. Viitattu 5.10.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/375bf17e-58e3-4c8b-9c32-c0da47d2ab50/content>
- Ruuskanen, O. Godenhielm, M. Vaahtoniemi, S. Kalmi, P. 2021. Positiivisen luottotietorekisterin vaikutukset luotonantoon ja ylivelkaantumiseen. Viitattu 20.9.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163023/2021_2_VN_Selvitys.pdf;jsessionid=9BCC1260FC08EC90D7908A8FDFA8F474?sequence=1
- Osuuspankki. 2024. Toiveikkaampi tulevaisuus - Nuorten talousosaamisenbarometri. Viitattu 3.11.2024. <https://www.op.fi/documents/10208/1756658/Nuorten+talousosaamisenbarometri+2024.pdf/28feb081-0dcb-b81e-df3b-707ac4e19c47?t=1727866540657&opside=opmedia%3Araha%3A%2Ftalous%2Fnuorisobarometri-kertoo-tyttöjen-ja-poikien-rahapuheesta%2F>
- Sipola, S. 2022. Velkakirja. Teos. Viitattu 10.10.2024.
- Schicks, J. Rosenberg, R. 2011. Too much microcredit? A survey of the evidence on over-indebtedness. Viitattu 30.9.2024.

Tuominen, J. 2023. Young consumers on social media. Viitattu 10.10.2024.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/91957/978-951-39-9823-3_vaitos05122023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Nuorten aikuisten suojaamiseksi rahapelihaitoilta on tehtävä enemmän. Viitattu 20.10.2024. <https://blogi.thl.fi/nuorten-aikuisten-suojaamiseksi-rahapelihaitoilta-on-tehtava-enemman/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015. Selvitys talous- ja velkaneuvonnan nykytilasta ja järjestämisvaihtoehdoista. Viitattu 30.9.2024.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75026/TEMjul_28_2015_web_09042015.pdf;jsessionid=D3339FB3BA1DD6496FA3C94E1F4ECF41?sequence=1

Takuusäätiö. 2024. Maksuhäiriömerkintä. Viitattu 4.9.2024

<https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/maksuhairiomerkinta/>

Vuorento, H. 2024. Rahapelaaminen. Viitattu 20.10.2024.

<https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/pelaaminen/rahapelaaminen/>

Vähähyyppä, M. 2021. Sosiaalinen media yllyttää kuluttamaan: ”some on täynnä ideoita”.

Viitattu 11.10.2024 <https://focus.lowell.fi/sosiaalinen-media-yllyttaa-kuluttamaan-some-on-taynna-ideoita>

Valtiovarainministeriö. 2023. Kotitalouksien velkaantuminen ja korkojen nousu Työryhmän raportti. Viitattu 1.10.2024.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164852/VM_2023_34.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Verohallinto. 2024. Positiivinen luottorekisteri. Viitattu 20.9.2024.

<https://www.vero.fi/positiivinenluottotietorekisteri/yksityishenkilöille/usein-kysyttya/>

Kuviot

Kuvio 1: Ikäryhmittäin ylivelkaantuneiden määrät vuosina 2019-2022. (Intrum 2023).	7
Kuvio 2: Maksuhäiriömerkintöjen jakautuminen ikäluokissa vuonna 2020. (Valtioneuvosto 2021).....	12
Kuvio 3: Eri tahoille suuntautuvien lainatyyppien lukumäärä velkaongelmaisten osuuksien mukaan prosentteina. (n= 1019)	24